

29.12.2021

Danmark fejrer guldbryllup med EU, men med forbehold

Midt i guldbrylluppet er der tegn på, at EU og Danmark på retsområdet er på vej til at fjerne sig mere og mere fra hinanden, i takt med at retsforbeholdets konsekvenser bliver større.

Skrevet af

Catharina Sørensen

Danmark er midt i en stribe af EU-jubilæer. Selve vores medlemskab af det europæiske fællesskab har guldbryllup i 2022. Samtidig er det 30 år siden, at den vidtgående Maastricht-traktat blev til - og danskerne for en tid satte hele samarbejdet i stå gennem det snævre nej ved folkeafstemningen den 2. juni 1992.

Denne december var det så fem år siden, at danskerne afviste at gøre op med et af de forbehold, der blev til i 1993 for at redde Danmarks medlemskab (og Maastrichttraktaten). Folkeafstemningen om deltagelse i EU's samarbejde om retlige og indre anliggender endte med et komfortabelt nej.

I 2015 blev resten af EU dog ikke synderligt rystet over den danske afvisning. Danmarks forbehold er ikke noget, der fylder særligt meget i Bruxelles, hvor det formentlig er fåtallet blandt EU-apparatets embedsfolk, der overhovedet kan identificere dem. Det samme kan man sige om den danske debat: Hvor stor en andel af befolkningen har mon skænket retsforbeholdet en tanke siden folkeafstemningen for fem år siden? Målt på hvor få avisartikler, tv/ radio-indslag og tweets der har været om emnet, er det næppe et tocifret tal. En repræsentativ meningsmåling foretaget af Yougov for Tænk tanken Europa i 2019 viste da også, at ca. hver tredje dansker kan foretage en positiv identifikation af retsforbeholdet, hvis de præsenteres for en liste med forskellige EU-samarbejdsområder. Og at 15 pct. er klar over, at Danmark er alene i EU om at have dette forbehold.

Men i takt med det kommende jubilæumsår bliver der faktisk en del at skrive om. I hvert fald blev der lige inden jul lagt op til en af de vel nok største konsekvenser af retsforbeholdet i mange år. Det gælder det såkaldte Prüm-samarbejde.

Prüm handler om udveksling af dna-data, fingeraftryk og nummerplader for køretøjer EU-landene imellem i forbindelse med kriminalitetsbekæmpelse og efterforskning. Det har været fremme, at uden Prüm-reglerne tog det i snit 143 dage at få et match retur gennem Interpol. Med Prüm tager det 15 minutter.

Danmark deltager i dag i Prümsamarbejdet. Det blev nemlig indgået i 2008 og dermed på et tidspunkt, hvor det retlige samarbejde var såkaldt mellemstatsligt. Det ændrede sig med Lissabon-traktaten fra 2009, og derfor er enhver justering eller opdatering nu forbeholdsramt.

Kommissionen lægger op til at opdatere Prüm-samarbejdet, i takt med at kriminaliteten i EU i stigende grad involverer grupper med tilknytning til mere end ét medlemsland. Prüm skal også omfatte bl.a. ansigtsbilleder og politirapporter, og man

vil gøre det mere effektivt at få udleveret oplysninger, hvis f.eks. en nummerpladesøgning ved en grænsepost viser et "hit" om kriminalitet begået i et andet medlemsland.

Best case-scenariet for Danmark i de kommende forhandlinger synes at være et tvivlsomt forsøg på at få kommissionen til at give samarbejdet en helt anden hjemmel - det vil sige at flytte samarbejdets juridiske grundlag fra det retlige område til Schengen-området, hvor Danmark deltager.

Ellers handler det om at prøve at forblive i de gamle dele af samarbejdet eller at få forhandlet en form for samarbejdsaftale. Fælles for alle scenarierne er, at Danmark ikke suverænt kan beslutte sin egen skæbne.

Dertil kommer, at nye erfaringer med den danske aftale om deltagelse i politiagenturet Europol fra 2017 lægger en dæmper på de forventninger, man kan have til eventuelle samarbejdsaftaler. Danmarks Europol-deltagelse udgør EU's hidtil mest vidtgående samarbejdsaftale på retsområdet. Ikke desto mindre vurderede Rigspolitiet i november, at dansk politi er dårligere stillet end politi i andre medlemslande, når det kommer til at få del i de nyeste EU-redskaber i kampen mod illegal indvandring og grænseoverskridende kriminalitet.

Midt i guldbrylluppet er der altså tegn på, at EU og Danmark på retsområdet er på vej til at fjerne sig mere og mere fra hinanden, i takt med at retsforbeholdets konsekvenser bliver større.